

I.

TAS VĖJAS ATEINA IŠ NIEKUR. Kaip ir vakar. Kaip ir dieną prieš tai. Stiprus gūsis lyg benamis šuo savo nušiurusia uodega brūkšteli pažeme, sukeldamas sprangių dulkių debesį. Berniūkštis trumpam pakelia galvą, atmeta į akis krentančius plaukus. Užsikvėpęs visu laibu kūneliu ant savo pariestų kojelių, kažką rakinėja. Šitaip jis tūno susirietęs jau kuris laikas. Tėvas tik užvakar parvežė naujus čaplius iš miesto, „tikros odos“ – tepasakė, „užteks iki kitos vasaros“ – dar pridūrė. Atefas dar nebuvo turėjęs tikrų batų, o dar iš tikros odos. Tamsiai rudi, minkštučiai dirželiai, o kai prispaudi pėdą prie žemės, net nejunti, kad po apačia būtų žemė, lyg ant kokios žolės stovėtum, štai tokie jie patogūs.

Kitas vėjo gūsis švysteli dar smarkiau, lyg įpykęs, kad pirmojo neužteko nė vienam išgąsdinti. Šįkart dulkių debesis taip greitai nenusėda, bet plaukstosi ore kurį laiką, ir sprangumo apimtas senasis Huseinas įsikosėja. Negelbsti nė tai, kad atsisėda kaip galėdamas tiesiau ir ranka prisidengia burną, dulkės lyg koks amaras įsigudrina patekti į nosį, slinkti toliau, dusinti. Kosulys darosi nebepakeliamas ausiai, tad Atefas, pamiršęs savo naujuosius batus, nubėga prie senelio, gal

padės jam atsistoti. Senolis tik dabar pramerkia traiškanotas akis ir kažin kodėl šypteli. Jeigu ne tas atkaklus kosulys, galėtų pamanyti, kad tuoj pradės pasakoti koki nors smagu nutikimą apie storąjį Faruką. Atefas klausiamai pažvelgia į senelį. O šis, dabar jau visai plačiai šypsodamasis, teištaria: „Čapliai.“

Senolis giliai įkvepia ir dar giliau iškvepia. *Subhānallāh*. Dievas yra didis. Ranka, gniaužianti misbahą, maldos karoliukus, atsipalaiduoja, pirštai be didelių pastangų atranda tolimesnę karoliuką. Galgi, viskam nutykus, atsilaisvins tas mazgas, neduodantis protui pailsėti, galgi viskas stosis, kaip turi būti, mąsto vis dar ilsindamas galvą ant peties, bet lūpos jau energingiau kruta.

„Kad jį kur“, – sau po nosimi sumurma Atefas. Jis ir pats tikrai nežino, ką tai reiškia, bet vis tiek dėl visa ko įtraukia pečius. „Kad jį kur“ Atefui visiškai nieko nereiškia, bet skamba šauniai, gal dėl to, kad ir vyresnysis pusbrolis Khaledas, kuris dažnai taria tuos žodžius, toks šaunus. Khaledo akys visuomet plyksteli smagia liepsnele, kai jis padaro ką nors netinkamo. Pavyzdžiui, kai, pridėjęs pirštą prie į rutuliuką sudėtų lūpų, išelina į virtuvę ir, įgnybęs tetai Ajai į užpakalį, kol šioji pasipiktinusi skėryčiojasi, nugvelbia ką tik šviežiai iškeptą paplotėlį ir neria lauk. Tetos Ajos nevalia liesti. Ji jauna ir graži. Ji netekėjusi ir nebeturi tėvo. Teta Aja visai neseniai atvyko pas juos ir toji naktis priminė staugų smėlio audros gūšį. Taip stipriai jis tvoskė, su tokia jėga, kad niekas jau nebebuvo taip pat. Ir dulkės nusėdo, ir daug garuojančių arbatos puodelių buvo išgerta, visos pagalvėlės išskedentos ir vėl iš naujo susėdėtos, daug šnibždėtasi ir daug

misbahų sukalbėta, bet nuojauta liko. Kad vėjas, smogęs taip iš pasalų, smogs ir dar kartą. Nuojauta, kurios nenugremši net ir pašildytu vandeniu.

– Mama! Aja! Mama! Aja! – jis įpuola pro virtuvės duris kaip tik tą minutę, kai teta Aja, rankomis sugriebusi savo apsmukusį tonbaną, plačkelnes, išlekia pro tas pačias duris tiesiai į lauką. Atefas jau būtų lekiąs jai iš paskos, kai mama, staiga atsigrėžusi nuo ugnies, sugriebia jį už peties ir pasikeitusių balsu sako:

– Ar akis išdegei? – jos balsas kažin kaip keistai pritildytas, bet ji nešnibžda, visai nešnibžda. Ranka įsikerta dar stipriau, ir Atefas net pasimuisto nuo skausmo. Kas gi čia mamai? Gerajai mamai, kuri niekada šitaip nešnabžda ir beveik niekada šitaip stipriai nesužnybia.

– Ar akis išdegei? – pakartoja mama, ir jos veidas, vis dar įkaitęs nuo atviros ugnies, pagavęs gryno oro, nosisėja mažučiais rasos lašeliais. Atefui norėtųsi, ištiesus smilių, juo nubraukti jai per antakius, blakstienas, o tada paliesti jos skruostą. Mamos balsas ir vėl skamba taip pat kaip visada.

– Parsinešk čaplius, – pasako mama, jau paleisdama jo petį. – Iki vakaro turime prisiūti, – tepriduria, nusigręždama į ugnį. Atefas nuleidžia galvą ir pamato, kad per skubėjimą vieną sandalą pametė. Tai Khaledas. Tai jis kaltas dėl čaplių, nori pasakyti Atefas, tačiau nepasako. Bet mama, kažkodėl šyptelėdama sau po nosimi, atsako:

– Žinau.

Atefas kūlversčiais išpuola į lauką. Pliku kojos nykščiu kliudo smėlio dulkėse paskendusį akmenį, suklumpa. Saulės kaitra išdžiovino net ir nuošaliausius pakampus, viskas susitraukė į

permatomo pergamento lakštą. Vienas neatsakingas kvėptelėjimas, ir suaižėję paviršiai amžiams sutrupės, nebesurinksi jų formų.

Tokia tad vasaros kaina – išlyginanti, išgarinanti, nunešanti užmarštin. Kaitra taip paveikia žmonių protus, kad paskui jie pasakoja nebūčiausius dalykus arba gali mirtinai susiginčyti dėl visai nereikšmingo fakto – per tą net deguonį įelektrinančią kaitrą visa ko formos ištįsta, susitraukia, išnyksta arba išsiplėčia į begalinės vaizduotės lankas.

Ir Ajos atvykimo naktį vyrai piešia skirtingai. Senelis Huseinas tvirtina ilgą, pratisą benamio šuns staugimą girdėjęs paryčiais, kai pirmasis spindulys lyg rausvu rašalu apkraštuoja išeinančios nakties skverną. „Negali būti“, kilsteli balsą Mohamedas, Atefo tėvas, bet susitikęs su senojo Huseino akimis tik tyliai pakartoja, jog buvę vos vos po pusiaunakčio. Stojusi tokia aklina tamsa, kad jis ilgai grabaliojęsis išėjimo iš savo miegamo kampo, o beldimas buvęs toks, lyg kas smailiu vinies galiuku caktelėtų į stiklą, tik kokius porą kartų. „Beldimas gi buvo į duris, kaip su basliu kokiu, – šūkteli Khaledas. – Tva-tijimas pasigirdo, vos tik moterys nuėjo gultis.“ Khaledas – akiplėša, pamano sau Atefas, tarp pirštų trindamas nuspurusį pagalvėlės siūlą, pusbrolis dar per jaunas vakaroti su vyrais, bet net nekviestas atsilošia į minkščiausią pagalvėlę ir ištiesia kojas. Tik senelio bakstelėjimas lazda jam primena, kad kojas reikia pariestti, kol visi vyrai dar nesusėdo.

Naktis, kai Aja atėjo į jų namus, buvusi šviesi, bet be žvaigždžių. Buvo tyliau nei įprastai. Taip tuščia ir karšta, kad beveik neištveriamą. O tada pasigirdo prislopintas verksmas. Ir savo paties nuostabai, verkė jis pats, Atefas.

Atefas dar per jaunas suprasti visų metų laikų dėsnius, o dabar jam tiesiog skauda sumuštą nykštį, – pačiam kamputy, prie pat gyvuonies, lyg sultinga granato sėklelė pampsta kraujo lašas. Atefas stebi, kaip lašas, paliestas jo smalsaus piršto, tarsi pakimba, o paskui nuteka per kraštą. Senelio krenkštimas visiškai nutyla, ir Atefas nusivylęs pastebi, kad ne jis pirmas suskubo į pagalbą. Aja jau kuris laikas pusiauklupa šalia jo. Jos smulkios rankos, lyg paukštelio kojos, vis kyšteli iš plačių, nuspurusiais kraštais rankovių, kol ji pirštų galiukais bando apauti seneliui kojas. Senojo Huseino pėdos suskeldėjusios kaip pati žemė, sudiržusi oda jau nebenori liesti jokio svetimkūnio. Senelis trukteli pėdą iš mažučią Ajos delnų ir beveik švelniai sako:

– Pareisiu basas, – jo balsas ramus. Aja atitraukia rankas, paima iš senelio rankų tuščią stiklinę.

Atefas prilekia prie senelio ir nuvalo barzdoje pasiklydusius kelis vandens lašelius. Ajos rankos šmurkšteli į ilgų rankovių slėptuvę taip pat greitai, kaip ir išlindo. Atefui jos pagailsta, jam nebepikta, kad tai ji pirmoji suskubo su stikline vandens. Siaurutis ruoželis odos, taip netikėtai kyštelėjęs iš apibrizgusių, nunešiotų medžiagos klosčių, pasirodo nuogesnis už kūdikio užpakaliuką. Iš kur ir vėl galvon metasi toks keistas sulyginimas? Ar tik ne tėvą tą naktį, kai Aja parsirado į jų kraštus, nugirdo šitaip pavadinant baltą, lyg ką tik iškeptą duonos paplotį, mėnulį. Begėdis, dar pridūrė, lyg bandydamas susarmatyti, stipriai išpūsdamas iš pačio krūtinės dugno papiroso dūmus. Įstrigo Atefui galvon ir ta naktis, ir tas mėnulis, kurio jis pats net per užuolaidos kraštelį nematė, bet taip daug ir taip skirtingai girdėjo šeimynykščius kalbant, kad net nebeabejoja ten

buvęs, stebėjęsis bežvaigžde naktim ir nenusakomo baltumo mėnuliu. Gero nebus. Begėdis.

Tas siaurutis lyg paukštuko kojėlė riešas Atefui išliks atminty visą gyvenimą. Lyg kažkas nenusakomai moteriško, užginto, šiek tiek gėdingo ir labai viliojančio. Moterų jo gyvenime bus. Ir ne visos jos taip taupiai dalins apnuogintus savo kūno sprindžius, bet Atefui visad norėsis pamatuoti siauriausią moters sudūrimą, suėmus per nykštį ir smilių, patikrinti, ar lieka vietos pirštui užkišti, o gal vos išsitenka...

Senasis Huseinas stojasi sunkiai, bet palengva, girgždėdamas išsitiesia į neįtikėtinai aukštą figūrą. Atefui kas kartą prireikia atlošti galvą, kad įmatytų senelio akis arba bent jau didžiulę jo nosį. Atefas nusipurto neklusnius plaukus ir, išrietęs ploną kakliuką, klausia:

– Ar tau padėti paeiti? – niekas kitas šitaip drąsiai nesikreipia į senąjį Huseiną, nes jis čia, šiame diuvale, gyvenamajame name, ir šiame kieme, saugomame užmūrytos tvoros, yra pats vyriausias. Bet Atefui tėra aštuoneri ir jis dar nežino, kad senelis, kol gyvas, yra aukščiausia valdžia už šių moliu nudrėbtų sienų, žyminčių jam priklausančią žemę, be kurios visa ši gausi šeima būtų niekas. Atefas drąsiai kimba senoliui į ranką ir, užčiuopęs jo delne misbahą, gali net nežiūrėdamas pasakyti, ties kuriuo karoliuku įsikirto nenukirptas Huseino nagas. Senasis visuomet sustoja toje pačioje vietoje. Atefas įsidėmi tą patį žalio stiklo karolėlį nugremžtu šonu: ten, kur iškirsta skylutė, matosi grynas stiklas, iš tokio daromi stiklai langui, bet kažkas, matyt, pasipelnė labiau, parduodamas visą vėrinį kaip kokį retesnio akmens darbą. Atefas, kaip ir kiekvienas vaikas, daug ką pastebi. Ir tai, kas visai prieš pat nosį, bet ir tai,

kas slepiama po keliais audeklo sluoksniais. Gal dėl to jau po kelių dienų jam teks persikelti miegoti į senelio kambarį, per daug jis mat girdi ir mato. Atefas nežino, ką jis girdi ir mato, gal kad garsas, atėjęs iš tėčio krūtinės, iš pradžių būna panašus į pavargusių plaučių šniokštimą, kol prasiveržia kimiu, prislopintu aiktelėjimu.

Kai Atefas pirmą kartą išgirdo tą garsą, ne juokais išsigando. Jis visuomet glaudžiasi prie dešiniojo mamos šono ir įminga dar tėčiui net neatsigulus. Bet tą kartą, kai tas apsunkęs kvėpavimas palinko virš mamos, išsigando ir paleido tokias graudžias dūdas, kad garsas bent keletą naktų iš eilės nebedrįso pasikartoti, bet paskui, matyt, ir vėl neišturėjo. Gal tėčiui kažką skauda, kad jis taip stipriai glaudžiasi prie mamos, bet kodėl jis negali atsigulti gražiai, iš krašto, taip, kaip Atefas daro, kodėl dūsauja mamai tiesiai į veidą. Tą antrąją kartą gal ir vėl būta nuogo, lyg kūdikio užpakaliukas mėnulio, ir, matyt, tarpelis audeklo ant lango liko neužkamšytas – Atefo plačiai atmerktos akys susitiko su skausmingai primerktomis tėvo akimis. Atefas spoksojo net pravėręs burną, pamiršęs kvėpuoti, o tėtis, plačiai išsižiojęs, prakaito nusėtom lūpom, kvėpavo taip garsiai, lyg būtų nešęs sunkiausią nešulį, lyg kopęs į kalną, štai taip sunkiai jis kvėpavo. Tą akimirką, neapsakomai keistą akimirką, mama viena ranka stumtelėjo tėtį, o kita priglaudė Atefą, ir kitas rytas gal būtų buvęs kaip ir visi rytai, bet tėtis, išvykdamas kelioms dienoms į miestą, tik grybštelėjo Atefui už sprando, pasakydamas, kad naktį reikia miegoti.

Senojo Huseino ilga vyriška tunika toba nusėta nebeišskalbiamų dėmių. Iš buvusios akinamai baltos jau kuris laikas beliko papildėjusi, tarpais įjuodusi, o vieta, kurioje esama

skreito, nutaškyta padažu ir granatų sultimis. Atefo mama, senojo Huseino marti, jau kurį laiką visaip bando įkalbėti uošvį atiduoti rūbą skalbti, juk už poros valandų jau būtų sausutėlis, bet Huseinas neperkalbamas. Kažkas ties tuo nusigremžusiu misbaho karoliuku jame sustojo, gal Alachas jame nebeįpučia pakankamai gyvybinės jėgos, o gal protas, buvęs visą gyvenimą imlus, pavargo.

Atefas pastebi, kad nors senelio aukšta kakta ir nosis išrasoję nuo stipraus kosulio, o ir kaitra lauke neapsakoma, jo delnas sausas, šiurkštus ir neįtikėtinai tvirtas. Senelis neatitraukia savo smiliaus nago tarsi žymeklio nuo misbaho, laiko jį įbrėžęs į nykštį, o trim laisvais pirštais suima anūko delną. Atefo ranka, plona lyg šakaliukas, paskęsta didelėje senelio rankoje. Viskas tą trumputę akimirką stoja į savo vietas – senelis tebėra gana tvirtas, jo rankos nedreba net tada, kai, pavaręs Atefo motiną į šalį, pats išpilsto gausiai užsaldintą arbatą į mažutėlius lyg stipresnio vyro nykštys puodelius. Jis vis dar puikiai prisimena ilgiausias ištraukas iš storosios knygos ir jo balsas, nors ilgiau šnekant prigęsta, skamba vis dar užtikrintai ir aiškiai. Senasis dar trauks. Šitaip jis girdėjo vyrus šnekantis. Ir ši žinia, nors ištariama kažkieno su saldžiarūgšte veido išraiška, Atefo krūtinėje paskleidžia džiaugsmą, lyg šitaip ant jos kas būtų drėbtelėjęs skaniojo plovo, palau, bet ne šiaip įprasto, o su daug sultingų, išpampusių nuo saldumo razinų. Štai tokio gerumo tas jausmas.

Atefas dar kartą užverčia galvą į senelį, išdidus, kad tai jis parves senąjį Huseiną į diuvalą. Tik senelio akys nukreiptos ne į jį, o į Ają, stovinčią nuleista galva prie išklypusios balto plastiko kėdės, ant kurios ką tik sėdėjo Huseinas. Porą tokių

kėdžių, kurias net Atefas gali dviem pirštais pakelti, iš miesto pargabeno jo tėvas. Tokios atseit dabar mieste prie kiekvienos parduotuvėlės, vyrai nebesėdi parietę kojų prie slenksčio, o sėdasi štai ant tokių kėdžių ir ten kalba savo misbahą. Viena vėlyvą vakarą, juokiasi Atefo tėvas, jis ir pasiėmęs dvi jau šiek tiek aplūžusias kėdes, kol pardavėjas vaišino prekeivius mėtų arbata. Šios dvi neaiškaus baltumo kėdės yra vienintelės visame diuvale. Ir nėra net ko pasakoti, kad pamatęs jas pirmą kartą savo kieme senasis Huseinas ne tik riebiai nusispjovė, bet dar ir savo čaplių kulnu įtrynė tą spjaudalą į dulkes, taip nebyliai pasakydamas, kad tokios naujovės mūsų kieme nėra laukiamos. Atefo tėtis Mohamedas, nors ir labai gerbia senąjį tėvą, kėdžių atgal į miestą neišvežė, bet nunešė jas toliau nuo akių, o kitą vakarą, seniui jau nuėjus gultis, pats sėdosi į vieną iš jų, į kitą sodino Khaledo tėvą, savo brolių Achmedą, ir abu, delnais sumušę, garsiai kvatodamiesi, užsidegė papirosus. Jei ne pravertas langelis, Atefas viso to nebūtų nei žinojęs, nei matęs, nebūtų galėjęs net stipriai įkvėpęs pasakyti, kad papirosai šį kartą kitojie, ne senuoju tabaku kvėpėjo, o kažkuo salstelėjusiu, turbūt irgi bus iš miesto. O tada prasivėrė diuvalo durys ir su niekuo nesupainiojamas, skambus senojo Huseino balsas tarė sūnums:

– Ar neduosite seniui atsisėsti? – šie, ko gero, sumišo nuo tokio greito pasikeitimo, nežinojo, kuriam atsistoti, o kuriam likti atsisėdusiam. Atefo tėvas truputį vyresnis, be to, jis dirba mieste, o ir kėdes į šį kiemą parvilkė jis, bet Achmedas per visą savaitę, kol Mohamedas dirba mieste, prižiūri diuvalą su visa jo svita, tik kartais pakildamas į jiems priklausančius laukus, kur auga visoks gėris. Atefas nemato tėvo akių, bet žino, jaučia, kad tai jis atsistojo pirmasis ir dar atsiprašydamas ištare:

– Kitą savaitę parvešiu dar vieną kėdę.

Prie atidarytų namo durų stovi mama ir kažką mostaguodama aiškina Ajai. Aja, per gerą sprindį žemesnė už savo seserį, stovi tarsi visu laipteliu žemiau. Jos smulkutė figūrėlė palinkusi į priekį, susirietusi nuo išgirstų žodžių. Mama retai kada pyksta, o dar rečiau plaikstosi rankomis, bet jau kuris laikas neina mamos atpažinti. Pamanytum, kad ji nemyli savo jauniausios sesers Ajos, bet tai atrodo taip neįtikėtina, nes kas gi galėtų jos nemylėti, tų švelniai sudėtų lūpų ir ryškių, lyg į avies sūrį, tokio baltumo jos oda, įstatytų dviejų tamsiųjų alyvuogių – jos akių. Jos blizga lyg pirmos rūšies aliejumi apšlakstytos ir atrodo viską matančios ir suprantančios, tik labai išsigandusios. Nuo tada, kai ji čia atsirado, mėnulis nuo tamsios lyg smala nakties kerų išsilydė į plonytį lankelį, o paskui atsitokėjęs ir vėl ėmė storėti per juosmenį, tiek tad praėjo laiko, o namuose vis dar tvyro kvapas keistų žolelių, kurias mama užpila į nediduką ąsotėlį nakčiai ir, sandariai jį apsukusi net keliomis medžiagos skiautėmis, palieka per naktį pritraukti. Tas kvapas, tas visose pakampėse tvyrantis aromatas išduoda, kad namuose randasi daugiau šešėlių ir kad kita pilnatis, prisirpusi per laiką, nužymės savo pasirodymu kažką svarbaus.

Pamačiusi, kad senelis įdėmiai žiūri į jas, mama nustoja kalbėjusi, ūmiai nosisuka ir tikriausiai puola prižiūrėti ugnies. Aja pakniopstom pasileidžia už diuvalo kampo, ir Atefas jau norėtų stryktelėti paskui ją, bet senelis dar stipriau suspaudžia Atefui delną ir krenkštelėjęs sušnabžda:

– Tegu, o mudu apeisime kiemą. Pasidairysim.

DANGUS SUPLYŠTA PER ĮTRŪKIMĄ. Garų prisigėrę kamuoliniai debesys sustoja, lyg pirštu būtų pagrasęs pats Alachas. Per pačią tamsiausią vietą, iš ten, kur, rodos, netrukus prapliups gausiais lašais, pasirodo nedidukas lopinėlis šviesos, lyg moters kumštelis, stipriai suspaustas, bet palengva atsileidžiantis. Atefas užsismaukia sportinės striukės kapišoną, pasiruošęs kuo greičiau perbėgti per vidinį kiemą, – jam atėjęs laiškas, ne bet koks, o rudame voke ir didelio formato. Visi laiškai kas rytą atnešami į pagrindinį ofisą.

– Bus kažkas iš imigracinės! – per pusryčius šūkteli Farukas nuo gretimo stalo. Šis storulis iš Bangladešo visuomet kažkokiu ypatingu būdu pirmasis gauna naujienas iš ofiso. Jis visada žino, kada iš kur ir kam atėjo laiškas ar siuntinys, netgi oficialius skambučius jis būna užregistravęs. Žinios čia lyg misbaho karoliukai yra sujungtos tampriu, plika akimi nematomu siūlu, seka pagal nerašytą eilę, paslaptingos hierarchijos valdomos, niekuomet nepraleisdamos nė vienos grandies, nepalikdamos nė vieno karolėlio neliesto. Kantrybės. Reikia daug kantrybės.

Atefas paskubomis išgėrė puodelį kavos ir net nelietęs pusryčių išskubėjo į lauką. Trypčioja kurį laiką po stogeliu, kol sugraibo cigaretę ir žiebtuvėlį. Tuomet godžiai užsitraukia dūmą, bet jau nebesislepia nuo lietaus, stovi pačiame prieglobsčio prašančiųjų centro vidinio kiemo viduryje ir rūko.

– Šalin nuo durų! – šūkteli sargas. – Šalin! Dūmai į vidų eina! – Atefas net nekrusteli. Net neatsisuka į tą pusę. Tai kartojasi kas rytą. Ir vakarą. Kartais ir per pietus. Niekur nėra

jokio ženklo, draudžiančio rūkyti kieme. Ir jis, ir sargas tai žino, tad Atefas demonstratyviai išsitraukia dar vieną cigaretę ir prisidega nuo pirmosios. Atefo plaštaka didelė, gyslota, pirštai ilgi. Jis pats sau šypteli nuo minties, kad šiuo delnu galėtų uždengti visą prakeiktą sargo koserę ir dar delne liktų vietos, bet jo žvilgsnis plieno tvirtumo, neišduoda jokios minties. Pilki dūmai veržiasi per jo plačias šnerves ir nenorom kyla į viršų. Slėgimas toks žemas, kad traukia prie žemės. Lietus kybo ore, jei ne dabar, tai vėliau prapliups lyg iš kibiro, kol kas tik lašnoja. Sumautas kraštas.

– Šalin nuo durų! – šūkauja sargas, bet iš savo stebėjimo būdelės neišlenda, drąsus tik už užrakintų durų ir nediduko langelio. Atefas delnu nusmaukia kapišoną nuo galvos, kai į vidinį kiemą įvažiuoja mašina. Į vidų niekada niekas nevažiuoja, nebent tai būtų greitosios pagalbos arba policijos mašinos. Stovėjimo aikštelė lankytojams yra čia pat, prie įvažiavimo. Pats centras apdairiai pastatytas keleto kilometrų nuo miestelio atstumu. Tiesa, gera valanda pėsčiomis, ir pasieksi centrą, bet turint galvoje, kad čia dažniausiai lyja, nėra toks jau didelis malonumas vaikštinėti. Atefas turi mašiną. Nusipirko ją vos tik gavęs prieglobsčio statusą, tas popiergalis suteikia ilgalaikę gyvenamąją vietą ir skiria, čia Atefas kvatojasi balsu, net dvidešimt eurų kas savaitę savo reikmėms. Pirmąsias savaites jis pamiršo, kad reikia eiti į paštą pasiimti skirtų pinigų, dėl to buvo iškviestas į tą patį ofisą, į kurį eina ir šį rytą, pasiaiškinimui. Pinigai privalo būti paimami kas savaitę. Kitaip bus persvarstytas jo, kaip prieglobsčio prašančiojo, statusas. Pažįstami patarė žaisti pagal imigracinių tarnybų įstatymus, nesiginčyti, neišsiskirti iš kitų, nesiaiškinti. Atefas nenori nemalonumų,

nebepraleidžia mokėjimų. Pinigus, kantriai atstovėjęs eilėje, visada pasiima ir padėkojęs įsideda į piniginę.

Atefą sudomina įvažiavusi mašina. Ne dėl to, kad būtų kuonors ypatinga, bet tuo, kaip moteris, sėdinti už vairo, pasitikinčiai įvažiuoja į vidų. Sargas, vardu Šonas ar Džonas, turėtų netrukus pasipiktinęs išlėkti iš savo būdelės. Pamanykite tik, į jo saugomą teritoriją kažkas įvažiavo. Ilgai laukti nereikia. Senukas rūgščiu veidu išsoka iš vagonėlio netgi greičiau, nei Atefas įstengia užbaigti savo antrąją cigaretę. Moteris pati išlipa lauk.

– Sveiki! Kur čia stovėjimo aikštelė? – ji nesiklauso pikto sargo šūkalių. Klausimas toks juokingas, kad Atefas net prunkšteli, juk aikštelė čia pat, tereikia pasukti akis.

– Aš čia pirmą kartą! Oho, kiek daug pastatų jūs čia valdote, – nekreipdama dėmesio į savo praviras dureles, ji linksmu veidu apsidairo po kiemą, nužvelgdama purvino geltonumo pastatus, priestatėlius ir, žinoma, vagonėlį. O tada ištisia sargui delną – tvirtai, beveik vyriškai. Atefas nenugirsta jos ištariamo vardo ir netgi nespėja deramai įsidėmėti veido, kadangi ji greitai nosisuka į mašiną, lenkiasi paimti dokumentų. Atefas įsidėmi jos šviesius plaukus ir atkreipia dėmesį į jos balsą. Jis lyg varpelis šį murkšliną rytą. Atefas ilgiau nebesidairo, nueina į ofisą pasiimti atsiųsto laiško.

Ofisas, kažkada buvęs atskiras vagonėlis, dabar padalintas į keletą mažučiu kambarėlių, juose telpa tik stalas, kėdė ir kompiuteris. Kiekvienas šių „stalčiukų“ turi atskirą pavadinimą – ryšiai su visuomene, finansų ir pagalbos centras. Kokie ryšiai su visuomene? – nusijuokia Atefas, kokiai Airijos visuomenei yra pristatomi prašantieji prieglobsčio? Kartais, tiesa,

čia apsilanko vietinio laikraščio fotografas ir paprašo visų ma-loniai papozuoti. Juodaodės puola taisytis savo ryškiaspalvių turbanų, jų vyrai lyg povai atsistoja joms už nugarų. Į nuo-trauką veržiasi ir pakistanietės, prieš tai nurankiojusios pūke-lius nuo aprėdų. Atefas niekuomet neatsisako, bet pasišalina, vos tik fotografas nosisuka. Jis nenori būti eksponatu baltųjų rasei, jis nenori būti vargas pavyzdys turtingiems europie-čiams. O finansai, kam skirtas šis stalčiukas? Juk dvidešimt kassavaitinių eurų gyventojai visuomet atsiima pašte, pateik-dami savo identifikacijos kortelę.

Pagalbos ofisėlis yra pats smagiausias, čia dirba Atefui į mamą tinkanti moteriškaitė Merė. Jos dirbtinių, gelstelėjusių dantų šypsena tokia užkrečiama, tokia miela, kad visuomet pralinksmina ir Atefą.

- Ar jau apžiūrėjai visas gražesnes miestelio mergeles?
- Ar jau buvai tikrame pasimatyme?
- Ar jau ragavai airiško viskio?

Į visus šiuos klausimus Atefas gali atsakyti „taip“ ir dar kartą „taip“! Bet nesako nieko, tik juokiasi. Juokiasi abu, kol Merė staiga surimtėja ir pereina prie ne tokio linksmo klausimo, – kaip anglų kalbos kursai, gydytojo vizitai arba psichologinės problemos, tik jos valiūkiškos akys niekada nenustoja šypsotis. Į visus klausimus ji atsako kantriai, kartais per kantriai.

Laišką jam įteikia juodaodė iš Somalio. Tai, kad ji gauna darbelį ryšių su visuomene stalčiukyje, visus labai nustebina. Pabėgėlio dokumentų ji sulaukė prieš keletą mėnesių. Tokius dalykus, kaip teigiamą atsakymą prašant pabėgėlio statuso, su-žino visi. Tą žinią pirmiausia gauna pats žmogus, bet gauna ir centro valdžia, gauna ofisėlių valdytojos ir tuomet naujiena,

lyg šapelis ant skruzdės nugaros, nukeliauja į visus jų didelio centro užkaborius. Galvas pakelia net tie, kurie visur ir visada miega užsimaukšlinę ant galvų kapišonus, tą žinią lyg vėjyje plazdantį aitvarą pasigauna vaikai ir krykštaudami perduoda iš lūpų į lūpas, kol pačiam žmogui, vos išėjus iš savo kambarėlio, nieko kito nebelieka, kaip pasitikti sveikinimo šūksnius, plojimus per petį, glėbesčiavimąsi ir net bučinius. Ypatinga diena. Tai laikas, kai viltis suspindi pačia ryškiausia šviesa. Tegul neilgam, tegul laikinai. Atefas taip pat laukia savo valandos. Jau kartą, prieš gerą pusmetį, jo dokumentai buvo atmesti be platesnių paaiškinimų, o pokalbis imigracinėje tarnyboje, apie kurį visi kalba kaip apie trunkantį amžinybę, tetruko viso labo penkiolika minučių. Po to jį ištiko agresijos protrūkis. Visa laimė, niekas nedužo, niekas nenukentėjo. Žmogiškumo ribas, kitaip tariant, savo esybės rėmus, ir vėl teko iš naujo prisimatuoti, kad išbūtum, kad išvertum, kad ko nors nesudaužytum.

Juodaodė iš Somalio, dar prieš gaudama dokumentus, buvo vardu Aluna, bet dabar ji jau kuris laikas vadinasi Roza. Tavo nelaimė, jei esi centro senbuvis ir dar puikiai prisimeni jos tikrąjį vardą, o jei dar netyčia kreipdamasis jį ištari, bėda tik ir tyko. Panelei Rozai šiuo metu tikras žydėjimo metas – juodas žmogus, dargi mėgstantis savo lyties asmenis, yra šventa ir neliečiama persona. Kiek tiesa, kad ji mėgsta moteris, Atefas nežino, bet puikiai žino, kad storulis Farukas dar ne taip seniai užeidinėdavo pas ją į kambarėlį, kol ji gyveno tame pačiame centre. Dabar ji gyvena mieste. Tai ji pabrėžia kiekvienam. Matėm mes tų didmiesčių, visuomet mintyse nusijuokia Atefas ir kartais, būdamas geresnės nuotaikos, netgi pasiūlo:

– O gal mes, kokį vakarą, dviese? – dažniausiai paklausia to plačiai šypsodamasis, bet niekuomet neerzina jos, pavadindamas tikru vardu.

– Štai, pasirašyk, – jam ištiesiamas didelis rudas vokas. Atefas sugraibo tušinuką ir pasirašo. Jis ir vėl ant galvos užsismaukia kapišoną, nors nebelyja. Norėtų paslėpti ne tik galvą, bet ir visą šių mėnesių nuovargį, jis kaip šių permirkusių kraštų gebenė apraizgęs Atefo gyslas, siurbia jo gyvastį, jėgą, nuodija mintis, dėl to jos ir lekia lyg purvini debesys, į nieką neatsimušdamos.

Grižęs per vidinį kiemą, laiptais pakyla į viršų – jo kambarys pažymėtas aštuntu numeriu. Atefas dalinasi jį su vaikinuku iš Pakistano. Didžiausia laimė, kad jiems nereikia stumdytis vienoje erdvėje, bet dėl to, kad per patį vidurį yra įmūryta siena, o joje įmontuotos durys, vietos nebelieka, tačiau šitaip imigracinė tarnyba nepažeidžia įstatymų, vienišiams asmenims suteikia po atskirą kambarį. Atefas įeina vidun ir savo kambaryje randa kambarių tvarkytoją. Mergina iš gretimo miestelio kaip ir kiekvieną penktadienį keičia jo ir visų kitų patalynę. Deda nešvarią į didelį plastikinį maišą, o tada užvelka naują. Visada tokią pačią – baltą su juodų langelių imitacija. Ji pakeičia ir rankšluosčius. Žmonės čia švariai užlaikomi.

– Labas rytas! – šypteli mergina. Ji vietinė, dar labai jauna. Atefui ji truputį patinka ir jis jai truputį. Kartą, kai Atefas dar tik apšilinėjo kojas beveik prieš metus, ji, įėjusi su abiem savo patalynės maišais, užtiko jį gulintį lovoje, pagiringą.

– Eik šalin! – kilstelėjęs skylančią galvą, šūktelėjo tąkart. – Eik velniop! – tik tiek temokėjo anglų kalbos. Bet mergina nesutriko, nepuolė išgąsdinta per duris, o sandariai jas uždarė,

netgi pasuko raktą duryse. O tada įsižiūrėjo jam į akis. Jos plačios akys buvo aplipintos sunkiomis blakstienomis, pridąžytos įvairių spalvų dažais. Atefas šiek tiek sutriko, bet susidomėjęs parėmė galvą alkūne. Ši sunkiai laikėsi, jis nusikeikė. Angliškai. Šitai jau buvo spėjęs išmokti. Mergina kažkodėl nieko nesakė, bet atsisėdo šalia ant lovos. Jis užuosdavo pateles, turėjo joms gerą nuojautą. Užuosdavo nuo jų sklindantį muskumą ir niekuomet po to nepasijusdavo kaltas. Jis šyptelėjo vienu lūpų kampučiu ir ištiesęs savo didelę plaštaką uždėjo jai ant dešinėsios krūties. Ji nenustūmė rankos, jis jos neatitraukė, jų žvilgsniai susilietė paviršiais, nekliudydami jokių gilesnių klodų, ji suėmė jo delną ir pakišo sau po storu, pūkuotu megztiniu. Jokių žodžių. Net bučinio. Po to reikėjo gerai nusiprausti, leisti stipriai dušo srovei nuplauti kito žmogaus prakaitą, prisilietimus ir vienatvę.

– Kodėl tu viduje? – net nepasisveikinęs klausia. – Kodėl tu kuitiesi po mano kambarį? Čia mano daiktai, mano nuosavybė, – šitoks pokalbis jau yra kažkada buvęs. Mergina tąkart paaiškino trumpai, kad turi per paskirtą laiką pakeisti dviejų šimtų lovų patalynę. Ta diena yra penktadienis. Tąkart tai sakydama ji plačiai šypsojosi ir, nė kiek nesigėdydama, knebinėjo jo kelnių diržą. Tąkart Atefui užteko tokio atsakymo ir jis liko dėkingas už švarą ir visas kitas papildomas paslaugas, kurias skiria šis centras. Mergina, vardu Dierdra, sutinka ir šįryt jo degančias akis, jis nenusiteikęs.

– Aš dirbu savo darbą, – jos akys paraudusios, lyg būtų nemiegojusi arba gėrusi visą naktį, o gal net verkusi. Moterų ašaros Atefui didelio efekto nedaro, kaip sakydavo jo senelis Huseinas, merginoms labai sveika ašarėlėmis atgaivinti savo

skruostus. Moterys jo kraštuose jei jau ir verkia, tai jokių būdu savo ašaromis netrikdo vyriškių, čia, šiame krašte, viskas kitaip. Jis nedaug kartų matė verkiančią moterį, bet visus tuos kartus gana ryškiai prisimena, ne dėl to, kad jie būtų jį itin sugraudinę, greičiau papiktino, sunervino.

– Kas atsitiko? – visgi pagaliau paklausia, o mergina, lyg būtų laukusi leidimo, paplūsta srauniomis ašaromis. Jos veidas – kaip susilieję akvarelės dažai, juodas akių tušas, susimaišęs su blizgiais šešėliais, varva snarglinais žandais, kol pasiekia smakrą. Ilgiau Atefas negali tverti tokio vaizdo, ištraukia iš striukės kišenės popierinių servetėlių pakelį ir paduoda jai. Mergina jį paima, bet, žvilgterėjusi lyg į neatpažįstamą daiktą, padeda ant mažučio stalelio prie lovos, to stalelio stalčiuje Atefas laiko prezervatyvus nenumatytiems atvejams. Šiame kambaryje jų retsykais pasitaiko.

– Mano partneris... – kūkčioja mergina, – jis mane paliko. Jis išėjo praeitą naktį, susirinkęs daiktus. Jis...

– Koks partneris? – sustabdo ją Atefas. Jo veide šypsena, kuri, kad ir kokios netinkamos aplinkybės, išvirsta į plačią dantį kvatojimą.

– Aš gyvenau su juo jau penkerius metus... – šis netikėtas juoko priepuolis merginą nuramina labiau nei kokie nors rūpestingai parinkti paguodos žodžiai. Ji ištraukia iš maišo švartijos patalynės komplektą ir padeda ant lovos. – Pats apsivilk si, – tepasako.

– Tai tavo darbas, – Atefo veidas vėl rimtas. Ši, dar viena europietiška pamoka verta bent poros cigarečių apmąstymų.

Atefas išeina į lauką neatsigręždamas. Praeina didelius medinius vartus ir pasuka į mašinų stovėjimo aikštelę. Tik užkūręs

savo mašiną įsidrašina atplėšti svarbųjį voką. Jo viduje – kvietimas į interviu! Po praeito, nesėkmingo karto praėjo beveik pusė metų. Keli ilgi laukimo mėnesiai. Ne tik jam, bet ir jo šeimynykščiams Afganistane. Laiko pasiruošimui nedaug. Atefas dar ir dar kartą perskaito laišką, patikrina datas ir valandas ir tik tada ryžtasi skambinti savo advokatei į Dubliną. Kiekvienam prašančiam prieglobsčio priklauso advokatas. Vieni jų, kaip Atefas girdėjo, labai stengiasi dėl savo klientų, kiti nepersistengia. Atefo prašymu, jo pirmasis advokatas buvo pakeistas į šią šaunią moterį.

– Puikios naujienos! Puikios! Šį kartą turėtų pasisekti, negali būti, kad ir antrą kartą viską atmes, – advokatės balsas gergždžiantis, bet žvalus, ji kalba užtikrintai ir dalykiškai.

Atefas teiraujasi apie patį pasiruošimo procesą, dokumentus ir visokius sertifikatus.

– Lankai anglų kalbos kursus? Būtinai paprašyk išrašo, kada pradėjai, koks lygis, kas mokytojas, reikia, kad būtų ant oficialaus blanko. Ir gydytojo išrašas, girdi, gydytojo, labai svarbus. Nepamiršk paprašyti išrašo iš ligoninės. Aš pasirodysiu centre kitos savaitės pradžioj, apmėtysime planą.

Viltis, lyg tas nedidukas lopinėlis dangaus, apsigyvena Atefo galvoje. Jis susiranda telefone damburos, styginio hazarų instrumento, melodiją ir, nustatęs aukščiausią garsą, išvairuoja iš aikštelės. Mintys, lyg jas vedžiotų mikli muzikanto ranka, šokčioja įtemptomis stygomis, stabteli ties vis kitu garsu, kuris jam tolygus tolimam prisiminimui, kol viskas, praėjus minutei kitai, susilieja į visumą, kol nebegirdėti atskirų garsų, tik viena viską sujungusi melodija ir viską įprasminanti mintis – pareiga savo šeimai, pareiga savo kraštui. Nesuteršti savo garbės.